

'הוא עצמו אין נעשה אלא כפתח הפתוח' – יש גורסים 'בפתח הפתוח' – כלומר, כל עצמו של וילון אינו עשוי אלא לפתח פתוח, לצורך צניעות, וודאי אינו מבטל שם 'פתח' ממנו (חק נתן – בבאור דברי התוס'; שטמ"ק).

[וע' ב"ב צג: 'מנהג גדול היה בירושלים – מפה פרוסה על גבי הפתח, כל זמן שמפה פרוסה – אורחין נכנסין, נסתלקה המפה – אין הארחין נכנסין', הרי סימנו שהפתח פתוח ע"י פריסת מפה שהיא כעין וילון].
ע"ע בחדושי הנצי"ב.

'מאי לאו דאיכא קמיהו (גובה) שמונה...' – מדוע פרש המקשה כך ולא פרש כפשוטו, שהגובה עצמו שמונה – כי הוקשה לו מדוע נשתנה גובה שערים אלו משאר השערים שגובהם עשרים, לכך פרש 'גובהן שמונה' – שיש לפניהם הגבהה שמונה (פנים מאירות).

'...לא, דגבהו נינהו שמונה' – לא המשיכו בגמרא לדון בבעיה וגם לא סיימו ב'תיקו'. נראה מפני ששאלה זו אינה מעשית לדינא, שהרי אסור להוסיף על הבנין. והספק שנסתפקו בתחילה לא היה אלא לפי ההנחה שבנו גובה אצל הפשפושין, אבל לפי מה שדחו שלא היתה צורת הבנין כן – אין נפקותא בשאלה זו. ומובן לפי זה מדוע הרמב"ם השמיט בעיה זו (שפת אמת).
בליקוטי הלכות מ' היות והספק לא נפשט – יש להחמיר. ויש שכתבו בדעת הרמב"ם לקולא. ע' בספר יד דוד ובהערות המהדיר המצוינות שם.

דף נו

'תני תנא קמיה דרב נחמן, כל העזרה היתה קפ"ז...' – הרש"ש ז"ל תמה, הלא משנה מפורשת היא במדות בלשון זו ממש. ואין זו תימא, וכזה יש בחולין טו. 'תני תנא קמיה דרב, המבשל בשבת...'. והיא משנה בתרומות (ב,ג). וע' בסוף סוטה: 'אמר ליה רב יוסף לתנא, לא תתני עונה (המפורשת שם במשנה – 'משמת רבי בטלה עונה')... אמר ליה רב נחמן לתנא...'. ובירושלמי יומא פ"ג ד, ועוד.
ופעמים מצינו ששנו אותם התנאים לפני החכמים, משניות שלנו בנוסח אחר (עפ"י 'מחקרים בברייתא ובתוספתא' א,ג. עמ' 24).

'אמר רבא: לאכילה שאני' – לפי זה אפשר לפרש דברי הברייתא 'תוכן קודש' – לענין אכילה, ואין צורך לתירוץ שאמרו 'מדרבנן'. ואם כן, למסקנא אפשר שאין איסור אפילו מדרבנן בכניסה בטומאה לאותן לשכות (עפ"י חק נתן בשיטת הרמב"ם).

מה נחמד לפי"ז שנקט הרמב"ם (בהל' בית הבחירה ו,ח) את לשון הברייתא: 'תוכן קודש לאכילת קדשי קדשים' – הרי הוא כמפרש שלענין זה אמרו 'תוכן קודש'. ואולם המשך דבריו הוא 'אבל אין שוחטין שם קדשים קלים והנכנס לשם בטומאה – פטור', ולא כתב שמו תר להכנס. ומזה יש לדייק לאידך גיסא (כמו דייק ב"ד דוד') שקיים איסור דרבנן בהכנסת טומאה, דלא כהחק-נתן.

ויש מי שכתב שאף מצות עשה דאורייתא דשילוח טמאים, קיימת באותן לשכות (ע' בשו"ת אור שמח מד). ומשמע בספר קרית ספר (למבי"ט. בית הבחירה ו), שאותן לשכות נתקדשו אך לא בקידוש גמור ככל סדר קידוש העזרות, ולכן הן קדושות במקצת. וע' בספר באר יעקב (לגרמ"ש שפירא שליט"א. שבועות כ,ג) שהביא כמה סימוכין לשיטה זו.

ומאידך יש מקום לומר שאותן לשכות לא נתקדשו כלל, רק גזרת הכתוב שהכהנים אוכלים שם קדשי קדשים. [ובספר אור שמח (בית הבחירה ו,ח. וע"ע במשך חכמה צו ו,כ) נסתפק על דם שיצא לשם, האם נפסל משום 'יוצא'. וכמו כן נסתפק במנחת חינוך (קפ,ה. וע' קרן אורה), האם חייבים שם משום 'שחטי חוץ'. ובחזו"א (כב,ה) כתב שבלשכות הפתוחות לקדש פטור משום שחטי חוץ].

אך לפי הצד הזה, הלשון 'תוכן קודש' אינה מיושבת כל כך לפרשה רק כלפי דין אכילה, בזמן שהיא באמת חול. ונראה יותר לומר שמדרבנן עכ"פ יש שם קדושת עזרה, והטמא אסור בכניסה. וכמו שכתבו התוס' (ביומא ח: כה). שאיסור ישיבה בעזרה קיים גם באותן לשכות [עכ"פ מדרבנן. ע' מנחת חינוך שסב,ג ד"ה ועיין ביומא] אף כי אינן קדושות קדושה גמורה כמוה. וע"ע בחדושי הר צבי ובשו"ת דובב מישרים ח"א נ,ב.

לדברי רבא, צריך לפרש מה שמיעטה הברייתא 'כגון זה' ופרשו למעוטי לשכות – אין הדברים מתייחסים כלפי אכילת קדשי-קדשים, אלא לענין טומאה ושחיטת קדשים קלים בלבד (פנים מאירות; חק נתן).

ע"ע בספר אתון דאורייתא א.

'מנין לדם שנפסל בשקיעת החמה' – רש"י ותוס' עמדו על השאלה הלא בכל אופן אי אפשר לזרוק בלילה, שהרי כל העבודות אינן כשרות אלא ביום, כמו שלמדו מביום צותו. ואם כן הלא צריך להשהותו למחר, ותיפוק ליה שנפסל בעלות השחר, ומה חידוש דין יש בכך שנפסל בשקיעת החמה. ומשום כך כתב רש"י שאפילו הלין בראשו של מזבח לא יוכשר בזריקה למחר.

והקשו התוס' על כך, הלא לדעה אחת אין ההלנה בראש המזבח מועילה למנוע פסול 'נותר', ולשיטתו חזרת השאלה למקומה, מה חידוש יש כאן בדין הדם. ופרשו בשם רבנו תם שהתחדש שנפסל כבר בתחילת השקיעה, הגם שהוא 'יום' לשאר הלכות שבתורה. שיטה זו צריכה באור, וגם אינה מוסכמת על הכל. בספר שאגת אריה (יז) הקשה כמה קושיות עליה, ומסקנתו להכריע דלא כרבנו תם.

א. ע' בחדושי ר' אריה לייב (כד; כה) בבאור שיטת ר"ת ובישוב קושיות שאג"א. וע"ע קהלות יעקב זבחים כט; 'שעורים לזכר א"מ ז"ל' – ח"א עמ' לד ועמ' צד ואילך; שלמי שמעון (לגר"ש ביטון) – יא; שבט הלוי ח"ז סוסי" לד.
ב. ע' הוריות ד. 'לאדם שהביא כפרתו בין השמשות, ספק מבעו"י נתכפר לו ספק משחשכה נתכפר לו' – וצריך לפרש לר"ת שהכוונה ספק קודם תחילת השקיעה ספק לאחר תחילת השקיעה, אבל עדיין 'יום' הוא, שהרי לר"ת אין מתחיל 'בין השמשות' שהוא ספק יום ספק לילה, אלא לאחר שקיעה שניה.

ג. יש בשיטה זו נפקותא נוספת להלכה, על פי מה שכתבו תלמידי רבנו יונה (רפ"ד דברכות): 'תפלת המנחה עד הערב – אין לפרש עד צאת הכוכבים שהוא לילה ממש, דעל כרחק אית לן למימר דעד הערב האמור בכאן אינו רוצה לומר אלא עד שקיעת החמה, משום דהכי אמרינן בזבחים: מנין לדם שנפסל בשקיעת החמה וכו' – רוצה לומר דמשקיעת החמה ואילך אינו זמן זריקת דם תמיד של בין הערבים, ותפלת המנחה היא כנגד תמיד של בין הערבים, ועיקר התמיד הוא זריקת הדם, וכי היכי שזריקת הדם אין זמנה אלא עד שקיעת החמה הכא נמי תפלת המנחה שנתקנה כנגדה, אין זמנה אלא עד שקיעת החמה בלבד'. וע"ע מגן אברהם רלג סק"ג; שו"ת רב פעלים ח"ב או"ח ג; שו"ת משיב דבר ח"ה ו; שעורים לזכר א"מ ח"א עמ' צד ואילך).

ויש שתוצו פירוש רש"י, שהתחדש כאן – מלבד הדין הכללי שאין לעבוד בלילה – שזמן זריקת הדם מוגבל רק למשך אותו היום. ונפקא מינה שהמחשב לזרוק דמו בלילה – פיגל, שהרי זו מחשבת 'חוץ לזמנו'. ואילו היתה המניעה רק משום 'ביום צוותו' – שכל עבודות אינן אלא ביום, יתכן ולא היתה זו מחשבת 'חוץ לזמנו', כי הוא פסול מצד אחר (עפ"י רש"ש; חדושי הגר"ח והגר"ז על הש"ס. וע' בחדושי ר' אריה לייב שם; אבי עזרי (מהדו' קמא ורביעאה) מעה"ק ד,א).

דרכים נוספות ליישב קושית התוס' – ע' בשו"ת דובב מישרים ח"ב ה; בית ישי יג; הר צבי כאן.

(ע"ב) 'המחשב לאור שלישי – חזקיה אמר: כשר, רבי יוחנן אמר: פסול. חזקיה אמר כשר – דלא אינתיק לשריפה. ריו"ח אמר פסול – דהא אידחי ליה מאכילה. האוכל לאור שלישי – חזקיה אמר: פטור. ריו"ח אמר חייב...' – טעמו של חזקיה, היות ובאור-לשלישי לא יצא לשריפה, אין בו מחשבת פיגול ולא נעשה 'נותר'. ואף על פי שהסיבה שאין שורפים אור לשלישי, היא משום שאין שורפים קדשים בלילה, [שהרי גם שאר הלילות אינם זמן שריפת קדשים, כמו שפסק הרמב"ם הל' פסוה"מ יט,ה, וכדעת ר"א ור"ל ביבמות עב:], ואם כן לכאורה כבר חל חיוב שריפה, אלא שמנועים מלשרוף מצד אחר – מכל מקום כיון שלעולם הוא מנוע מלשרוף מכח ההלכה, הרי שאור לשלישי אינו נחשב 'חוץ לזמנו'.

ויש להעיר שלענין קרבן-פסח מפורש בתוספתא (פסחים סוף"ה) שחייבים עליו משום 'נותר' בבוקרו של ט"ו, וכן לענין מחשבת-פיגול ד'חוץ לזמנו'. ואף על פי שהוא מנוע מלשרוף עד לבוקר של ט"ו בניסן [ולמדו זאת מן הכתוב שנתן לו 'בוקר' שני לשריפתו – ע' שבת כד], ומדוע לא נאמר שכיון שלעולם אינו שייך בשריפה עד לבוקר ט"ו, לא ייחשב 'חוץ לזמנו' אלא בט"ז? –

יש לומר על פי מה שכתב במנ"ח (ח) שבפסח מלבד לאו ד'לא תותירו' שנאמר בו, קיים בו הלאו הכללי שבכל הקדשים. ואם כן, הרי ב'לאו' זה הוא עובר בבוקר ט"ו כשאר הקדשים, ומצד זה נחשב הדבר 'נותר' כבר אז, ואם חישב על זמן זה, הרי זו מחשבת 'חוץ לזמנו' (עפ"י אבי עזרי (רביעאה) מעה"ק ד.א. וע"ש עוד (במהדור"ק) איסורי מזבח ג, ח ד"ה שוב. וע"ע בספר 'שלמי שמעון').

והוא לא קשיא, לדעת ר' יוחנן שמיד כשנאסר באכילה נעשה 'נותר', מדוע הפסח לא נעשה 'נותר' כבר מחצות, בתום זמן אכילתו לראב"ע – שכבר ידוע בשם הגרי"ז שמצד דין 'אכילת קדשים', זמן אכילתו עד בוקר, והגבלת 'עד חצות' הוא דין מסוים במצות אכילת הפסח, וכדין 'צלי' וכדו'. ולכן אע"פ שיצא משעה הראויה לאכילה לו, אין כאן 'חוץ לזמנו' לענין פיגול ונותר (וע"ע 'קרן אורה' כאן).

ואולם בצל"ח (ברכות ט על תוס' שם ד"ה ר' אלעזר. ע"ש) כתב שלדעת ר' יוחנן נעשה הפסח 'נותר' מחצות (וכן מבואר מדברי צאן קדשים ו'פנים מאירות' להלן צו: על תד"ה נתי). ובוה באר דברי הגמרא בפסחים (קכ) שלדעת האומר זמן אכילת פסח עד חצות – מטמא את הידים מחצות, כדין 'נותר'. ואולם יש לדחות (כמוש"כ הגר"ז"ר בענגיס ח"ב ג, ב עפ"י התוספתא הנ"ל, וכע"ז בקרן אורה כאן ובאבי עזרי הל' ק"ש א, ט) שלעולם אינו נעשה 'נותר' אלא עד הבוקר, אלא שטומאת 'נותר' שהיא מדרבנן, גזרו חכמים כבר מחצות. וע"ע בכל הענין בשו"ת בית זבול ח"ב כח ובקהלות יעקב ברכות ד, ב. ובמובא ביוסף דעת פסחים קכ:

'...תלמוד לומר והנותר עד יום – בעוד יום הוא נאכל ואינו נאכל לאור שלישי' – נראה (מפרש"י) שדרשו משינוי הכתוב והנותר עד יום, (ולא 'והנותר ביום' כדכתיב בפרשת צו בענין שריפת נותר) – לדרוש מבעוד יום הוא נאכל, ולא בלילה (הגר"ז"ס).

'אינו נאכל אלא למנויו' – פשוט הדברים מורים שיש איסור אכילה למי שאינו מנוי על הפסח, לאכלו. ואולם הר"ש משאנץ (בפירושו לתורת כהנים צו ב, ט) נסתפק בזה, שמא אין איסור אכילה, אלא דין הוא בשחיטת הפסח בלבד, שאסור לשחטו בשביל מי שאינו מנוי, אבל אין איסור אכילה (משום 'תכוסו' ערש"י) בדבר. ויש שדייק כן מלשונות הרמב"ם (ע' שו"ת בית זבול ח"א סוס"י כג; שבט הלוי ח"א סוס"י קנט וח"ה – קונטרס הקדשים, ד).

קדשי קדשים יש בהם מעילה (קדשי ה'), ונפסלים ביציאתם מן העזרה, ואינם נאכלים אלא לזכרי כהונה בלבד. (... ואכלוה מצות אצל המזבח כי קדש קדשים הוא. ואכלתם אתה במקום קדוש כי חקך וחק בניך הוא מאשי ה'...).

ב. שלמי יחיד – קדשים קלים.

מלבד החלקים הקרבים על המזבח; האימורים לאחר זריקת הדם, והדם עצמו – קדשי קדשים הם (רש"י לעיל ג: ולהלן נו: עפ"י הגמרא להלן פט. ומעילה טו).

שלמי ציבור – קדשי קדשים.

ג. שלמי ציבור הוקשו לחטאת (ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת... ושני כבשים) – שאינם נאכלים אלא לזכרי כהונה, כחטאת (אבל לענין מתנות הדם – אין להקישן לחטאת, לפי שנתמעט בה אתה. תוס'). והוקשו לעולה (על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם) – מה עולה בצפון אף הם בצפון.

ד. קרבן התודה ואיל נזיר, זמן אכילתם ליום ולילה בלבד ולא שני ימים ולילה כשאר שלמים. התודה ואיל הנזיר באים עם חלות ורקיקים אשר חלק מהם מורם לכהנים והשאר לבעלים. (ואין הבדל לענין זמן האכילה, בין המורם מהם לכהנים, בין שאר הבשר הנאכל לבעלים).

ה. כל העזרה כשרה לשחיטת קדשים קלים, מלבד אחורי פתח אהל מועד, כי לא נתרבו אלא הצדדים ולא צדי צדדים (לפני אהל מועד). ולכך עשו פתחים ולולים, בבית החליפות ובקדש הקדשים, כדי שייחשבו צדדים ולא צדי צדדים.

ואם אותם פתחים היו מוגפים, לכאורה הוי 'צדי צדדין' ואינו כשר לשחוט שם. (עפ"י זבח תודה). לשכות הבנויות בעזרה, אין כשר לשחוט בתוכן, אפילו תוכן קדש (רש"י). לדעה אחת נתמעטו מקרא, ולדעה אחרת א"צ מיעוט מיוחד לכך).
ואם רואה מתוך הלשכה את פתח ההיכל – כשר (פנים מאירות. ואולם מה'זבח תודה' משמע לכאורה שאין הבדל, וכל שאין הלשכה כנגד פתח ההיכל פסול אפילו אם רואה משם).

ו. דלתות נעולות או מוגפות (גם אם יש בהם נקב. עתוס' נו סע"ב) – פסול. וילון פרוש על הפתח – כשר. גובה המפסיק – נסתפקו בדבר. הרמב"ם השמיט דין גובה.

ז. מפורש במשנה שאשת כהן אוכלת בחזה ושוק.

וכבר התחבטו בדברי הירושלמי (יבמות פרק 'הערל' ה"ו). ויש שפרשו שארוסה אינה אוכלת חזה ושוק (ע' אור שמח תרומות ו, ג; קהלות יעקב קדושין ה, א; זכר יצחק כו).

דף נו

פד. א. מהו שטח העזרה שנתקדש בקדושת 'מחנה שכינה'?

ב. מה דין החלונות ועובי החומה של חומות העזרה, וכן דין הלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקדש – לענין שחיטת קדשים קלים ואכילת קדשי קדשים, ולענין חיוב כניסה בטומאה לשם?

א. שטח העזרה הוא קפ"ז אמה (ממזרח למערב; עזרת ישראל (11), עזרת כהנים (11), מקום המזבח (32), בין המזבח לאולם (22), היכל (100), אחורי הכפורת (11)), על רוחב קל"ה.

ב. החלונות ועובי החומה (מלמעלה) – כלפנים.

הלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקדש – הכהנים אוכלים שם קדשי קדשים (... בחצר אהל מועד יאכלוה – ריבתה תורה חצירות הרבה). מלבד בימי המילואים, נצטוו על אכילה פתח אהל מועד דוקא.

אפשר הוא הדין לשאר קדשי שעה (ע' יחזקאל מב; משך חכמה תצוה כט, לג ד"ה יומא).

ואולם לענין חיוב טומאה, וכן לענין שחיטת קדשים קלים – אין דינם כתוך העזרה, ואפילו הלשכות שכנגד פתח העזרה.

א. מדרבנן דינם כקודש לענין כניסה בטומאה. כן מבואר מפשטות הסוגיא. ויש מי שכתב

שלמסקנא אף מדרבנן אינן כקודש לענין זה (חק נתן בדעת הרמב"ם. ואילו ביד דוד דייק מלשון

הרמב"ם שמדרבנן הריהו קודש).

ב. ישנם תנאים הסותרים שלשכות הפתוחות לקודש – תוכן קודש לכל דבר (ע' תוספתא מעשר שני

ב, יד ובהגר"א; ר"ש ורע"ב מעשר שני ג, ח).

ג. יש מי שכתב שמצות עשה של שילוח טמאים קיימת באותן לשכות (ע' בשו"ת אור שמח מד).

ד. יש להסתפק על דם שיצא לשם, האם נפסל משום 'יוצא' (עפ"י אור שמח בית הבחירה ו, ח. וע"ע

במשך חכמה צו ו, כ).

ה. ישיבה באותן לשכות – אסורה כמו בעזרה (עפ"י תוס' יומא כה. ח.). ונראה שאינו אלא איסור

דרבנן (מנחת חינוך שסב, ג).

ו. השוחט שם, האם חייב משום 'שחוטו חוץ' – בספר מנחת חינוך (קפו, ה) נסתפק בדבר. ובחזון

איש (קדשים כ ב), ה) כתב שפטור.

לשכות הפתוחות לקודש ולחול; לשכות שבירושלים ובהר הבית – ע' בפסחים פו.

פה. א. דם קדשים שלא נזרק, אימתי הוא נפסל? מתי נפסלים הבשר והאימורין?

ב. האוכל בשר שלמים, אור לשלישי לזביחה – מה דינו? ומה דינו של המחשב בשעת הזביחה לאכול באותו זמן?

א. הדם נפסל בשקיעת החמה. ואין מועילה בו לינה בראש המזבח להכשיר זריקתו למחר (כפרש"י).

רבנו תם פרש שהדם נפסל כבר בתחילה השקיעה, אע"פ שלענין שאר הלכות עדיין יום הוא,

מגזרת הכתוב. ואין שיטה זו מוסכמת (ע' שאגת אריה יו. וע"ע בחדושי ר' אריה לייב מאלין כה, בבאור

שיטת ר"ת).

הבשר, תום זמן אכילתו לאחר יום ולילה, ובשלמים – בשקיעת החמה של היום השני. ומכל מקום אינו

נשרף אלא ביום.

י"א שנאסר כבר בתחילת השקיעה ביום השני. ויש חולקים. (ע' ברכת הזבח; פנים מאירות; חדושי

רא"ל סוסי" כה; שעורים לזכר א"מ ח"א עמ' קיא).

האימורין נפסלים בלינה בעלות השחר שלמחרת הקרבת הקרבן (כשהיו באותה שעה למטה מן המזבח).

ב. לדעת חזקיה, כיון שלא נותק בשר השלמים לשריפה עד בקרו של היום השלישי – הלכך האוכלו לאור

שלישי פטור. וכן המחשב על אכילתו לאור שלישי – לא פסלו. ולדעת ר' יוחנן – חייב ופסול. ותניא כוותיה.

וכן פסק הרמב"ם (פסוה"מ יח, י. ותימה במש"כ בפנים מאירות' להלן צו: שהלכה כחזקיה).

פו. הבכור, המעשר (בהמה), והפסח – מי הם אוכליהם, מתי והיכן?

הבכור נאכל לכהנים, המעשר – לכל אדם. הפסח – למנויו.
הבכור והמעשר נאכלים בכל מאכל לשני ימים ולילה שביניהם. הפסח נאכל צלי בלבד, ואינו נאכל אלא בלילה, עד חצות. יש אומרים שעד חצות מדאורייתא (ראב"ע, וכן דייקו (נ): ממשנתנו. וכן דעת רבי אלעזר בברכות ט.). ויש אומרים מדרבנן (רבי עקיבא ורבי יהושע שם), כדי להרחיק את האדם מן העבירה).
כתבו התוס' שהלכה כראב"ע. ואילו הרמב"ם (ק"פ ח) פסק כרבי עקיבא. שלשתם נאכלים בכל העיר – לפנים מחזמות ירושלים.

דף נז

פו. א. מתן דמים של בכור מעשר ופסח, כיצד?

ב. מנין שהבכור נאכל לשני ימים ולילה, ומנין שניתן לכהן בתמותו או במומו?
ג. האם ניתן ללמוד מן הלמד בקדשים, דבר שבמקצתו הוא נלמד במקומו, ובמקצתו הוא למד ממקום אחר?
א. לתנא דמתניתין, שהיא דעת ר' יוסי הגלילי (כפרש"י), הבכור והמעשר והפסח דמיהם ניתנים בזריקה על המזבח, כנגד היסוד – מתנה אחת. ואילו לרבי עקיבא ולרבי ישמעאל (לז) – הפסח בשפיכה (וע"ש).

ב. הבכור נאכל לשני ימים ולילה, שהוקש לחזה ושוק של שלמים מובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין. ור' עקיבא דרש מיתור יהיה לך – הוסיף הכתוב הויה אחרת בבכור, שיהא דינו בשני ימים ולילה (ולא נקישנו לתודה ליום ולילה). ואילו רבי ישמעאל אומר שאין צורך בכך, שהרי תודה גופה נלמדת משלמים, ואינה חוזרת ומלמד בהקש).

גם בכור בעל מום ניתן לכהן; לר' ישמעאל למדים זאת מיתור יהיה לך – הויה נוספת. ולרע"ק למדים מובשרם – אחד תם ואחד בע"מ.

ג. בגמרא פרשו מחלוקת רבי עקיבא ורבי ישמעאל, האם 'הימנו ודבר אחר' (= דבר שמקצת ממנו נלמד במקומו ומקצתו ממקום אחר), נחשב כדבר הלמד ממקום אחר שאינו חוזר ומלמד, אם לאו.
משמע מרש"י שאם ההקש נצרך ללימוד דברים המפורשים במקומו – שוב ניתן ללמוד ממנו גם דברים שנלמדו ממקום אחר לדברי הכל [לפי האבעית אימא' עכ"פ]. לא נקרא 'דבר הלמד בהקש' שאין למדים ממנו, אלא אם ההקש כולו בא לצורך הדבר הלמד. והתוס' תמאו על כך מכמה מקומות.